

Ljubljana, 24./VIII. 1922. — II./34.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Delavsko časopisje je važno orožje v razrednem boju!

Zato je dolžnost vsakega sodruha, da časopis širi, ga naroči in — plača!

Zbirajte nove naročnike!
Nabirajte za tiskovni sklad!
Širite »Delavske Novice«!

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

V vseh revirjih dunajske „Trboveljske premogokopne družbe“ — počiva delo.

6 mesecev so trboveljski črni sužnji zahtevali svoje pravice — mezde, ki bi jim omogočale vsaj najbornejše življenje, a zaman. Družba je ostala gluha in vse, kar je znala odgovoriti, je bilo — cinično zasmevanje. Na vseh merodajnih mestih so rudarji moledevali, a večinoma se jim je reklo »nimamo kompetence«. Še celo mož, ki je poklican v prvi vrsti za to, da čuva interese delavstva, minister socialne politike — ni znal povedati kaj boljšega. Jasno je bilo, da bo delavstvo prisiljeno uporabiti zadnje sredstvo — boj. Zaupniki so hoteli še počakati, čeprav je že potekel rok, kaj bo ukrenilo Rudarsko glavarstvo. Sklicali so za nedeljo shod, kjer bi o tem poročali delavstvu, a podrejeni vladni organi so ta shod prepovedali. Ta prepoved je bila neposredni vzrok, da je izbruhnila spontano stavka.

Ko je stavka v polnem teku, povdarjamo še enkrat delavske zahteve. Eksistenčni minimum, to je najmanj, na kar delavstvo pristane, in sicer mora veljati ta minimum za najnižjo kategorijo in mesečno se mora sestati mešana komisija del. zastopnikov, Družbe in zastopnika vlade, ki bo na podlagi dnevnih tržnih cen določevala višino tega minimuma. Razen tega pa zahteva delavstvo, da se mu naknadi škoda, ki jo je utrpelo vsled zadnjega »zvišanja« mezd, ko je družba povečala mezde za 20 K dnevno, a obenem zvišala cene v konzumih za 49% tako, da se je posebno rudarjem, ki imajo družino, znižala realna mezda za 30%.

Delavstvo pa dobro ve, da bi povišanje cen premoga vplivalo katastrofalno na draginjo in na naše narodno gospodarstvo. Zato smatra, da je potrebno, da se sestane nepristranska komisija, v kateri bodo zastopani tudi zaupniki del. strok. organizacij in zastopniki glavnih konsumentov, t. j. drž. in juž. železnice. Ta komisija naj določi produkcijske stroške za trboveljski premog. **Prepričani smo, da je družba v stanu ugoditi našim zahtevam ne da bi zvišala cene premoga.** Dokazali smo, kake važnosti je premog za celo gospodarsko življenje naše države in da je potrebno, da se ustanovi stalna komisija, ki bo nadzorovala gospodarstvo Trb. prem. družbe.

Prepričani smo, da nas bo vsa poštena javnost podpirala v našem boju — do zmage! Ker naš boj za red v gospodarstvu inozemsko družbe je tudi boj proti draginji.

»DELAVSKE NOVICE«:

posamezna številka stane 3 K
za SHS mesečna naročnina 12 K
za inozemstvo meseč. naroč. 20 K
Za Ameriko letna naročnina 2 Dol.

Vsled povišanih poštnih stroškov smo morali list za inozemstvo podražiti. Upravništvo.

Sodrugi!

Pozivljamo vse sodruge in vse organizacije, naj zbirajo prispevke za stavkujoče rudarje. Vsi prispevki naj se pošiljajo na naslov »Zveza rud. del.« Trbovlje, Gostilna Pravičič ali pa na upravništvo našega lista.

Nihče naj ne gre delat v rudarske revirje!

Kdor more preskrbeti delo za rudarje, naj to nemudoma javi »Zvezi rud. del.«

Stavka in — javnost.

Dočim vse slovensko časopisje brez razlike strank razumeva težak in beden položaj rudarskih trpinov v revirjih dunajske, po g. A. Praprotniku »nacionalizirane« Trb. družbe in stoji popolnoma na strani delavstva, dela izjemo seveda kakor vedno glasilo demokratičnih mladincov »Jutro«. Ta list seveda ne more in ne sme pozabiti, da je ravnatelj Trb. družbe g. Avg. Praprotnik »ki je kot ravnatelj Jadranske banke imel veliko smisla za narodno-kulturne potrebe« in ki je odpiral pri Jadranski banki kredite za mladinsko strujo JDS. Mi razumemo položaj »Jutra« in razume ga cela poštena slovenska javnost. »Jutro«, ki kar gori sicer narodnosti se je postavilo na stran dunajskih kapitalistov Trb. družbe proti 40.000 slovenskim rudarskim trpinom in njihovim družinam. »Jutro« piše o velikanskih zaslužkih trboveljskih rudarjev. »Jutro seveda vidi v gospodarskem boju rudarjev, ki stopajo enotno brez razlike strank v boj za najprimitivnejšo pravico — za košček kruha, le komunistično agitacijo in kliče na pomoč proti gladnim rudarjem, njih ženam in otrokom — bajonete. Na drugem mestu prinašamo tri članke iz glavnega glasila jugoslovanske demokratične stranke »Demokratija«, ki podajajo jasne slike o gospodarstvu, »državotvornosti« in nacionalnosti izkoriščevalske Trb. družbe. Gospodje okoli »Jutra« naj si jasno prečitajo izvajanja glavnega lista svoje stranke in našli bodo tam v lastnih vrstah najhujšo sodbo in obsodbo svojega pisanja. Slovenska javnost pa si bo »Jutrove« članke dobro zapomnila in jih bo servirala »Jutru« tedaj ko bo spet enkrat vrtelo fraze o svojem - socialnem čutu.

Izjava krajevne organizacije JDS v Trbovljah. Sestanek demokratičnih zaupnikov v Trbovljah dne 21. avg. je izjavil, da so zahteve rudarjev po eksistenčnem minimumu opravičene in zahtevajo od vodstva, da se podpira rudarje.

Kočevje. Sestanek radikalov v Kočevju se je izjavil, da bode podpiral zahteve rudarskih delavcev,

ker je beda teh trpinov že dosegla vrhunec.

Vsi občani trboveljskih revirjev so se izjavili za rudarje in zbirajo pridno podpore.

»Slov. Narod« piše sledeče: Kakor čujemo, se računa s tem, da bo stavka trajala polna dva meseca. Da lahko ima takšna stavka za naše gospodarstvo in za vso državo katastrofalne posledice, je jasno. Zato je dolžnost vlade, da brez odlaganja stori vse potrebno, da se stavka takoj konča. Koga zadene krivda za to stavko, ni težko uganiti. Je to Trboveljska premogokopna družba, ki pozna samo svoje materialne interese, dočim ji je vse drugo hekuba. S stavko je občutno prizadeta vsa naša javnost, interes naše države so ogroženi, zato pričakujemo od vlade, da takoj napravi energične korake, da pride do sporazuma med delavci in Trboveljsko družbo. To jim bo tem lažje storiti, ker so delavci, na katerih strani so to pot simpatije vse naše javnosti, pripravljene, kakor smo informirani, takoj pričeti z delom, ako družba sprejme posredovalne predloge, ki jih je stavila vlada. Kakor čujemo, je glavni vzrok, da je tako nepričakovano izbruhnila stavka, to-le: Delavci so zahtevali odgovor na svoje zahteve do sobote, mesto odgovora pa so dobili obvestilo, da družba ne more vzeti zahtev v pretes, češ, da se ne nahaja zadosti članov upravnega sveta v Ljubljani.

»Slovenec«, »Jugoslavija« itd. vsi čvrsto podpirajo gospodarski boj slovenskih rudarjev.

Mladinsko »Jutro« je osamljeno v svoji cinični protidelavski gonji in le ono se je našlo, ki podpira dunajske mogotce Trb. družbe in njihovega ravnatelja v boju proti 40.000 slovenskih trpinov.

Skrbite, da izve vsakdo, kdo je Trb. družba, kar se jasno vidi iz člankov »Demokratije« in da »Jutro« to družbo podpira!

Trboveljska stavka.

Položaj v Trbovljah.

Včerajšnje »Jutro« poroča v svojem članku, v katerem se ostro obrača proti delavstvu, da imajo rudarji povprečno 140 K na dan. To laž je treba takoj spodbiti, da »Jutro« in družba ne bosta varala in begala javnosti. »Jutro« je namreč kalkuliralo na podlagi od družbe sestavljene statistike, v katero je družba sprejela vse delavce, tudi tiste, ki delajo po 12 in še več ur na dan akordno delo in dobe za to svoje izkoriščanje tudi večje plače. Če se plače vseh teh delavcev in rudarjev upoštevajo skupno, potem seveda sledi, da ima vsak povprečno res morda 140 K, kar pa ni gotovo. To pa je ravno tako, kakor če bi pri določitvi povprečne uradniške plače upoštevali tudi ministre. Potem bi seveda lahko trdili, da ima državni uradnik mesečno povprečno 10.000 kron. Naše informacije so točne, zato pri tej priliki odgovarjamo na »Jutrove« članek: Pazi, kam stopiš in kaj čitaš! — Delavstvo je v službi Trboveljske, katere organ je ravno »Jutro«, sramotno plačano, da ne more ne živeti ne umreti. S 70—90 kronami na dan danes niti raztrgan berač ne

more več živeti. Stavkujoči rudarji so po velik večini odšli na kmete. V trboveljskih revirjih vlada grobna tišina. Danes je izdala trboveljska družba oklic, v katerem proglašča, da je celokupno delavstvo odpuščeno. Ne oziraje se na to, da ta odpoved ne odgovarja službenemu redu, je vzbudil ta proglas med delavstvom velik smeh, ker delavstvo družbo dobro pozna. Razpoloženje stavkujočih je izborna. Dobili so že od kmetov potrebno hrano. S stavko računa delavstvo najmanj 3 mesece. Pretnja, da bo vlada nastopila z vojaštvom, ne pomaga nič, ker v trboveljskih revirjih je ostalo le malo delavstva.

Danes se je sestala konferenca vseh štirih organizacij v prisotnosti poslancev dr. Gosarja in Brandnerja, ki so zaključile, da so pripravljene se pogajati ali samo na podlagi eksistenčnega minimuma. Seji je prisostvoval tudi s. Stefanović, ki je dobil dovoljenje od vlade, da se konference udeleži. Izjavilo se je tudi, da je cela akcija rudarjev nepolitična in ima strogo gospodarski značaj.

S. Stefanoviću se je izrekla navzlic klevetanju »Jutra« od ZRD popolna zaupnica, da je zastopal pravilno stališče eksistenčnega minimuma strogo nepolitično.

Govori se, da bo stopilo tudi rudarsko delavstvo v Bosni in Srbiji v simpatični štrajk.

Preiskovalni sodnik, ki se je mudil danes v Trbovljah, je ugotovil, da je aretirani rudar Pristav popolnoma nedolžen.

Rudarskemu delavstvu. Po 6 mesečnih pogajanjih je spontano izbruhnila stavka dne 20. avgusta. Da se proizvede stavka normalnim putem je potrebno: 1. Celokupnemu delavstvu se nasvetuje, da takoj zapuste revirje in se preselijo na kmete, da si zaslužijo dnevno hrano. 2. Žene in otroci, v kolikor ne morejo istega storiti, se imajo po možnosti preskrbeti z dvomesečno hrano, katera se vsako soboto po noči eventuelno prinese domov. 3. Potrebno je največje varčevanje, v svrhu tega je zabranjeno vsako uživanje pijač. 4. Gostilničarje se naprosi, da takoj zaprejo svoje gostilne. 5. V revirjih mora vladati ogromna tišina, prepoveduje se vsako zbiranje po cestah ali javnih lokalih. 6. Stanovanja so potom zakona rudarjem osigurana. 7. Z oblastnimi organi, ki bi hoteli intervenirati, se ima postopati vljudno. 8. Prenehati morajo za časa borbe vsi strankarski in osebni boji. Med rudarji mora zavladati bratstvo. 9. Dnevno se bodo izdajala situacijska poročila o stanju meznega gibanja potom časopisja in oglasov. Skrbelo se bo, da bo vsak o stanju natančno informiran. 10. Tarifni odbor bodo sestavljali od organizacije določeni narodni poslanci.

Rudarskemu delavstvu, vsemu proletariatu in javnosti Slovenije.

Obupni življenjski položaj trboveljskih rudarjev in njegovo brezmejno izkoriščanje od strani trb. družbe sta prišla v pregovor ne samo v Sloveniji, ampak že široko po svetu.

Izsušeni rudarji kopljejo globoko pod zemljo črni diamant, ki hrani celokupni promet in industrijo in ž njim celokupno gospodarsko življenje; ti izsesani trpini stradajo in živijo po svo-

jih brlogih človeka nespodobno življenje in dobijo 70 kron povprečne dnevne plače. Ko pa prihihi sila do vrhunca, ko zapreti splošna lakota po rudarskih revirjih in so zastopniki gladojočih prisiljeni zahtevati draginji odgovarjajoči povišek, tedaj zamrmrajo nevedneži in zlohotneži:

»Trboveljski rudarji so se že zopet oglasili. Kaj pa hočejo ti neprestani rušilci reda in rada, država je v nevarnosti.«

Da, da. Država je v nevarnosti, če preti pogin 40.000 rudarjem in njihovim družinam.

In tak čas je zopet tu. 20 mesecev je minulo od tritedenske stavke v trboveljskih revirjih, ker je na ultimatum vlade dovolila en del zahtevanih mezd. Medtem je šla draginja za divjo naglico navzgor, a plača se ni povišala niti za desetino od tega. Rudar je padel v tako obupno stanje, v kakršnem se še ni nikoli nahajal.

Delavski zastopniki so ukrenili vse, da bi rešili mezni spor normalnim potom.

Dne 20. aprila so poslali na družbo, vlado in vse kompetentne oblasti spomenico z zahtevo, da se mezde za 100 odstotkov povišajo. Takoj po tej spomenici so intervenirali v Beogradu pri ministrstvih zastopniki delavstva. A odgovora niso dobili nobenega.

Dne 21. junija so zastopniki delavstva odpotovali v Beograd in izročili osebno pri ministerstvih ponovno spomenico, v kateri zahtevajo, da vlada podpira njihove zahteve pri trboveljski družbi.

Dne 23. junija so delegati delavstva osebno oddali spomenico pri vseh parlamentarnih klubih, da se zavzamejo za ugodno rešitev meznega vprašanja.

Po vseh teh korakih, prošnjah in intervencijah je trboveljska družba prišla na konferenco, pri kateri pa je takoj v začetku izjavila, da se sploh obvezno noče pogajati. Pri najboljši volji, požrtvovalnosti in potrpežljivosti je ta izjava, ki bije vsakemu pravnemu čustvu v obraz, pogajanja razbila.

Dne 4. avgusta so delavski zastopniki ponovno poslali spomenico na kompetentna ministerstva in oblasti, da se trboveljsko družbo v smislu § 26 Ustave primora k obveznim pogajanjem.

Dne 6. avgusta so se vršili shodi v rudarskih revirjih, katerih se je udeležilo nad 6000 gladojočih in ob tej priliki so se ponovno odposlale resolucije v gori navedenem smislu, spremljane z jokom in obupom gladojočih na vse merodajne oblasti.

6 mesecev že trajajo in se zavlačujejo prošnje živih podzemskih okostnjakov, ki pričajo o nadčloveški potrpežljivosti in miroljubnosti rudarjev, vse trkanje na vrata bogatinov je bilo brezuspešno — vrata so ostala trdo zaprta in slišal se je le kruti nasmeh blaznih debelih izkoriščevalcev, katerim je denar ljubši kot življenje 40.000 rudarskih delavcev, žen in nedolžnih otrok.

Ali je Slovenija že videla večjo blaznost in krutost debelih mogotcev?

Odgovor trboveljskih mogotcev na morje lepih besedi in prigovarjanj je bilo povišanje plače na štihl za 20 K, potem ko je družba dobila od vlade plačane težke milijone.

Ali pomislite ta strašen grd cinizem.

Takoj na to je družba povišala cene življenjskih potrebščin v svojih konzumih, na katere so rudarji navezani, za

49 %

Kost, ki jo je nam vrgla z eno roko, je pograbila z dvema rokama nazaj in z njo še lep del starih mezd.

Ta vnebovpijoči čin, ta blazen hudoben nasmeh debelega kapitalista je spravi delavstvo v obup. Ali vendar se je oglasilo ponovno delavsko zastopstvo proti volji širokih mas, da posreduje pri vladi v smislu Ustave.

Dne 14. avgusta so se delavski zastopniki oglasili po svoji deputaciji pri ministru dr. Žerjavu, ki je izjavil previdno, da ni kompetent v tej zadevi, vendar bo skušal potem rudarskega glavarstva uplivati na družbo, da se obvezno pogaja. Na koncu je dejal, da preostaja samo še klasna borba, če so izčrpana vsa druga sredstva.

Isti dan so delavski zastopniki na podlagi te intervencije poslali na rudarsko glavarstvo v Ljubljani poziv, ali stopi družba v obvezna pogajanja, da to izjavi do 19. avgusta.

Razen navedenih spomenic, vlog, prošenj, intervencij, resolucij so se podvezeli še drugi nešteti koraki, tako oficijelno kakor tudi privatno.

Ali je rudarsko delavstvo opravičeno v svojih minimalnih zahtevah? Ali so njegovi zastopniki ukrenili vse korake, ki so v interesu reda in dela v državi in mirne rešitve meznega vprašanja. Odgovor na ta vprašanja je samo eden:

Da, da, da.

Ali je družba pokazala vsaj malo dobre volje za red in rad in mir:

Nič, nič, nič.

Kdo je torej kriv, da je poseglo rudarsko delavstvo po zadnjem sredstvu samoobrambe pred poginom lakote? Kdo je zakrivil stavko?

To je blazna požrešnost trboveljskih kapitalistov in njen brezmejni cinizem. Rudarji in njihovi zastopniki si umijejo roke nad zločinom, ki ga uganja kapitalist z gladnim trpinom.

Javnost naj na podlagi teh dejstev sama presodi, kje je pravica in kje je ni.

Ali naj bo večje važnosti za sožitje v državi 50 nemških in z njimi v bratskih objemih slovenskih judov ali življenje 40.000 mož, žen in nedolžnih otrok.

Ali bo celokupna poštena javnost, ki ima le trohico ljubezni do sočloveka dovoljevala, da judje ubijajo na tisoče nedolžnih z najstrašnejšim sredstvom ... smrtjo od lakote.

Ali bodo ljudje, ki ljubijo to državo dopustili, da 50 judov uničuje v svoji blazni požrešnosti red, rad in mir.

Gladujoče žene in nedolžni otroci prosimo, da nas javnost v našem obupnem položaju moralno kakor materijelno podpira.

Mi se ne borimo za politične koristi, temveč za košček kruha.

Občanom rudarskih revirjev!

Glad, kruti glad, preti 40.000 rudarjem, ženam in nedolžnim otrokom. Šestmesečne prošnje živih podzemskih okostnjakov, da naj se njihove plače, ki znašajo danes povprečno 70 K, povišajo, vse trkanje na vrata trboveljske družbe je bilo brezuspešno. Trboveljski kapitalist je naše vnebovpijoče prošnje, jokanje naših žena-in otrok sprejel le z krutim posmehom.

Vsa sredstva so izčrpana, zato je prisiljeno delavstvo, da stopi v stavko.

Vi občani najbolj poznate bedno življenje nas trpinov, vi najbolj občutite našo strašno bedo, ker ni skoro enega od vas, na katerega dobro srce ni ubogi, izmozgani rudar potkal in tudi našel odprto srce in odprte roke. Vi, ki imate sami le toliko, da živite, ste vendar vedno pokazali za nas sestradance usmiljenost in potrpežljivost. Prepričani smo, da nas tudi sedaj ne boste zapustili, ko nas je izročilo 50 judovskih kapitalistov smrti od gladi.

Naš boj proti izkoriščanju ni političen, on je strogo gospodarskega značaja. Zato se je združilo vse delavstvo brez razlike strank, da kot en mož izbojuje svojo pravico do življenja. Mi se hočemo v boju za najprimitivnejše življenjske pravice strogo držati vseh zakonov in predpisov. Mi garantiramo za red in miren potek našega obupnega boja. Mi smo navezani na vas, ker ste tudi vi na nas.

Naša zmaga je vaša zmaga!

Mi smo trdno prepričani, da nas boste v našem obupnem ali opravičenem boju podpirali tako gmotno in potom kredita kakor tudi moralno. Bodite prepričani, da vam bo delavstvo za to globoko hvaležno in strnilo se bodo še ožje vezi našega medsebojnega prijateljstva.

Živela solidarnost občanov z delavci!

Trbovlje, dne 21. avg. 1922.

Zbirajte za gladojoče rudarje!

Trboveljska družba in ministrstvo železnic.

Naslednji tri članki so izšli v »Demokratiji«, glavnem glasilu demokratske stranke v Beogradu in sicer v št. 922, 923, 924. Osvetljujejo naravnost z bengalično lučjo vse zakulisne spletke te dunajske izkoriščevalne družbe in njenih pomagačev. Podobne stvari je iznesel pred časom že »Slov. Narod«. Prinašamo te članke neizpremenjene, le podnaslove smo pridedali mi in podčrtali smo nekatere važnejše stvari, da slovenska javnost spozna celo delovanje te družbe, ki gloda kakor črv na koreninah našega narodnega gospodarstva. Odgovornost za iznešene trditve prepuščamo g. poročevalcu »Demokratije«, ker nimamo sami takega vpogleda, da bi lahko vse trditve, ki se pa zdijo po celem poteku pogajanj delavstva z družbo, zelo verjetna, kontrolirali. Na vsak način pa smo mnenja, da je gospod A. iznesel proti gotovim uradnim osebam tako težke obtožbe, da ne morejo iti mirno preko njih in da bodo, če že ne drugače pa, o tem smo trdno prepričani, na zahtevo svojih predpostavljanih, dale gosp. A. priliko, da svoje trditve dokaže — pred kompetentnim sodiščem. — U r e d n i š t v o.

Kdo podpira Trboveljsko družbo?

Trboveljska družba je mobilizirala vse proti ministrstvu železnic, katero se je v interesu države branilo priznati pretirano visoke cene, katere je ona zahtevala za premog iz slovenskih rudnikov.

Najprvo je poskušala družba mobilizirati delavce — rudarje proti ministrstvu železnic z obljubo, da jim takoj zviša mezde, kakor hitro pristane ministrstvo na nove cene za premog. S tem je nameravala izzvati intervencijo delavstva pri ministrstvu železnic ali v parlamentu v korist družbe. Delavstvo se ni dalo izkoristiti na tak način in je ta manever družbe odbilo. Sedaj je izpeljala družba novo mobilizacijo. Pripravila je mnogoglavo deputacijo industrijev in javnih funkcionarjev iz Slovenije pod vodstvom ravnatelja Trboveljske družbe. Ta deputacija je bila v prvi polovici tega meseca v Beogradu in je obhodila vsa ministrstva.

Družbi se je posrečilo prepričati predsedstvo »Zveze industrijev« v Ljubljani, da mora celi industriji in vsem privatnim konzumentom povišati cene za premog, če ne doseže svojih zahtev pri ministrstvu železnic! In čeprav je to smešno, je na žalost res, da je deputacija pridobila v Beogradu na svojo stran sicer ne politikov, pri tej priliki, pač pa upravne organe ministrstva šum in rudnikov. Znano je, da družba v tem ministrstvu prode v vsako svojo zahtevo in ravno tako je znano, da glavna rudarska direkcija odobri tej družbi vsako ceno in da vrši revizijo teh cen na način, ki je v zasmeš vsaki dobri upravi. Zastopniki ministrstva za šume in rudnike prihajajo v Ljubljano in v Trbovlje ter pregledajo v enem ali dveh dneh vse produkcijske stroške in se potem odpeljejo z ravnatelji te družbe na Bled ali kam drugam na zabavo in gostijo. Ta »pregled«, ki se izvrši v tako kratkem času, se seveda izvrši zelo površno; zastopniki države odobrijo vsote, ki jim jih je predložila Trboveljska družba in ki jih zastopniki sprejmejo brez vsake kritike. In če bi jim Trboveljska družba predložila cifre, iz katerih bi izgledalo, da so produkcijski stroški za tona premoga 1000 kron, bi oni tudi te cifre odobrili in izdali »strokovnjaško mnenje«: da stane ena tona trboveljskega premoga 1000 kron!

Ravno tako je tudi v Ljubljani znala Trboveljska družba pridobiti na svojo stran funkcionarje merodajnih oblasti. Tako je ravnatelj stavbnega odseka za Slovenijo član upravnega odbora in član ravnateljstva, ki vodi družbine posle po navodilih iz Dunaja. Ostali člani tega ravnateljstva so: bivši ravnatelj Jadranske banke g. Avg. Praprotnik; bivši poslanik na Dunaju g. J. Pogačnik in pravni svetovavec družbe dr. Benkovič. Ker je pa Trboveljska družba akcijska družba, koje sedež je na Dunaju, ji je postavljen za državnega komisarja »rudarski glavar« v Sloveniji, ki je zopet intimni prijatelj ravnatelja stavbenega oddelka za Slovenijo, kateri je obenem član upravnega odbora te iste Trboveljske družbe!!

Kakor se vidi, so uloge prav lepo razdeljene in Trboveljski družbi se lahko čestita, da iz svojega stališča zna s svojimi »zvezami« tako dobro zavarovati svoje interese.

Akcijsko društvo bi moralo voditi vse posle pod nadzorstvom državnega komisarja, ki je v tem slučaju »rudarski glavar« za Slovenijo — in zato dela v korist družbe, a nikoli v korist države, ki ga je postavila na to častno mesto. Kadar je treba ugotoviti produkcijske stroške za premog v Trbovlju, potem glavni direktor rudarske direkcije, kot prijatelj Trboveljske družbe, poveri to »rudarskem glavarju« v Ljubljani, ki v pozi nadzorovalne oblasti izjavi, da po rudarskem zakonu — ki datira, mimogrede povedano, iz l. 1854! — nima pravice pregledati knjig Trboveljske družbe! Naravno, da pri tem pozablja, da mu morajo kot državnemu komisarju biti vse knjige in celo poslovanje družbe na razpolago.

Na ta način izigrava Trboveljska družba vsako resnično revizijo in to — po zaslugi državnih funkcionarjev v Beogradu in v Ljubljani na ogromno škodo države in ljudstva.

Kako to dosega, bomo ob prvi priliki iznesli pred javnost.

Ali je opravičeno povišanje cen premogu?

Državne železnice morajo letno nabavljati ca. 400.000 ton trboveljskega premoga, to je več nego eno tretjino cele produkcije Trboveljske družbe. Za aktivnost ali pasivnost železnic ni vseeno, kakšno ceno morajo plačevati za premog. Kakor je železnični promet potreben v državnem in javnem interesu, tako je tudi potrebno, da se preskrbujejo železnice s potrebnim materialom po nepretiranih cenah. Prva dolžnost ministrstva železnic je osigurati železnicam prometna sredstva, in med temi v prvi vrsti premog ter paziti na to, da so cene premoga sorazmerne proizvodnim stroškom. Ker je premog neobhodno potrebno sredstvo za vzdrževanje in za razvoj prometa, obstoji nevarnost, da privatni posestnik premogokopov izkoristi to in zviša cene, ki so mu izvor ogromnih dobičkov, ker je brez konkurence. Ta nevarnost ni danes na noben način preprečena in dolžnost države je, da reši to vprašanje v tako težkih gospodarskih prilikah. Tako delajo vse države, ki hočejo, da uredijo svoje gospodarstvo; tako postopata Češka in Nemčija, ki se jima je posrečilo obdržati premogovne cene, ko je vendar premog eden najvažnejših prometnih in gospodarskih faktorjev, na razmerno nizki stopnji. Rujava premog iz renskih revirjev se je prodajal v Nemčiji koncem leta 1921 po 180 mark za tona premoga v kosih. Vsled padca marke v tem letu so se cene premogu v Nemčiji povišale. Vzemimo slučaj, da se je podražil premog za celih 100 %, potem stane 1 tona rujava premoga v Nemčiji danes 360 mark. — Pri nas pa stane trboveljski premog, ki je tudi rujava premog 727 kron — in to se zviša še za enkrat v razmerju, če se upošteva borzni kurz, ker notira naša krona mnogo višje nego marka. Pri vsem tem so delavski zaslužki v Nemčiji znatno večji nego zaslužki rudarjev v Sloveniji, o čemur se prepriča lahko vsakdo, če pogleda publikacijo »Frankfurter Zeitung« o višini delavskih mezd v Nemčiji.

Da ministrstvo železnic ne sme pristati v interesu države in ljudstva na nepovoljne cene se vidi jasno iz sledečih podatkov. Državne

železnice so porabile lani točno 370 tisoč ton trboveljskega premoga. — Lanskega leta se je cena ugotovila sporazumno z ministrstvom za šume in rudnike na 532 kron za tono; Letos je Trboveljska družba zvišala cene drž. žel. na 727 kron za tono; zvišanje znaša 195 kron pri toni. Povišanje je utemeljevala Trb. družba s povišanjem delavskih mezd, itd. Po sporazumu v januarju t. l. znaša to zvišanje 50 kron pri toni in za povišanje plač poduradnikom 5 kron, — skupno zvišanje toraj največ okoli 60 kron. Trb. družba zahteva zvišanje za 195 kron in s tem obremenjuje drž. železnice za 68.450.000 kron na leto; dočim ne bi to obremenjenje, z ozirom na resnično zvišanje produkcijskih stroškov vsled podražanja materiala in povišanja mezd smelo znašati več nego 25.000.000 kron. Od ministrstva železnic se zahteva torej letno 43.000.000 kron več, nego je opravičeno vsled resničnih zvišanih izdatkov za mezde itd.

Res je, da se je ministrstvo železnic branilo teh milijonskih izdatkov in jih ni hotelo priznati preje, nego bi se prepričalo o njihovi opravičenosti. Interes države in ljudstva je silil ministrstvo železnic na kontrolo stvarnih produkcijskih stroškov za premog; to ministrstvo bi naredilo veliko napako, če bi pustilo to vprašanje še v naprej brez kontrole in se zanašalo še v naprej samo na glavno rudarsko direkcijo, o kateri je znano, da je izvršila revizijo teh cen na način, ki ne daje dovolj garancije za pravilnost postopanja. — Take revizije cen ministrstvo železnic ni hotelo nikakor priznati in zahtevalo je ponovno ugotovitev produkcijskih stroškov, čemur se je pa protivilo z vso silo ministrstvo za šume in rudnike. Razlog je ta, ker bi nova in nepristranska revizija prišla do vednosti o nepravilnosti in površnosti prve revizije.

Pa tudi v interesu privatnih železnic se mora priznati ministrstvu železnic pravico izpeljati pravilno regulacijo cen premoga. Društvo južne železnice dobiva iz trboveljskih rudnikov letno 215.000 ton. — Kakor bi drž. železnice bile po novih cenah obremenjene letno za 43.000.000 kron več, tako bi bila obremenjena juž. žel. za 18.000.000 K več; vsote, ki niso niti za drž. niti za j. žel. malega pomena. Te visoke vsote zahtevajo v interesu države in ljudstva revizijo, in naravno je dolžnost ministrstva železnic, da izvrši kontrolo in preišče njihovo opravičenost. Ker nemogoče je te višje izdatke zvaliti, v obliki zvišanja vozniških postavk, na ramena ljudstvu. O tej stvari je bila podana interpelacija od g. poslanca Deržiča, ki je imel priložnost, da poda natančno poročilo in odpre oči ministrstvu za šume in rudnike v prisotnosti samega predstavnika glavne rudarske direkcije. Pa tudi samo slovensko časopisje je dalo že dovolj pojasnil o tem tujem društvu, ki nas brezsrčno izkorišča. O »nacionalizaciji« tega društva bomo še govorili.

»Nacionalizacija« Trboveljske premogokopne družbe.

Pred rešitvijo novih cen se je Trboveljska družba poslužila plačanih oglasov, da si napravi reklamo, kako se je »nacionalizirala«. Na kak način se je ta nacionalizacija izvršila hočemo povedati tu, da vidi tudi naša javnost, ker v Ljubljani je ta »kšeft« zelo dobro znan prizadetim krogom, ki se začudeno sprašujejo: upri nesramnosti te tuje akcijske družbe?

Akcija za »nacionalizacijo« družbe se je izpeljala po metodah g. A. Praprotnika tako: Slavenska banka je prevzela vse akcije v znesku 60 milijonov kron, od katerih posamezniki ne morejo kupiti niti 100 kosov, ker se nihče ne zanima zato, ker se dobro ve, da je dobiček teh akcij po manipulacijah Trb. družbe zelo nizek, in da vsakdo lahko dobi za svoj uloženi kapital 2—3 krat večjo vsoto, kakor bi mu jo nesle akcije. Omenjena »nacionalizacija« Trb. družbe se je izvršila na način, kakor se je

izvršil ta proces skoro pri večini večjih podjetij v Sloveniji, namreč: banka prevzame akcije in izvavi, da so uplačane, kapital se pa vrne tam, od koder je tudi prišel; akcije ostanejo v blagajnah dotične banke, čakajoč boljših časov. Bivši lastniki takih podjetij so si zagurali s takim fiktivnim (navideznim) kupovanjem novih akcij cel svoj prejšnji upliv in v »nacionaliziranem« podjetju gospodarijo ravno tako, kakor pred nacionalizacijo. Na tak način se obdrži v podjetju stari režim, in nekateri pridejo na ta način do lepega, mastnega zaslužka. Naravno je, da so ti »nacionalizatorji« potem pripravljani, dati za dotično podjetje tudi dušo!

Dočim se n. pr. na Češkem vrši nacionalizacija inozemskih akcijskih društev na podlagi zakona, ki predpisuje, koliko akcij mora preiti v češke roke; se pri nas izvršuje nacionalizacija le »na oko«. Mero-dajni krogi morali bi v tem pogledu vzeti za vzor Češko, pa tudi druge države, ki so nacionalizirale važna in velika podjetja v resnici in prevzela večino inozemskega kapitala v svoje roke. Na ta način pridobljena podjetja se vodi v interesu države in ljudstva; pri nas se pa uporablja nacionalizacija le za zaveso, za katero se skrivajo tuji kapitalisti, ki pod novo firmo nadaljujejo svoje staro delo. Tako je v Sloveniji, v Bosni in v Vojvodini. »Nacionalizacija služi le za izvor korupcije in za obogatitev nekaterih bank in špekulantov. V resnici so ostala »nacionalizirana« podjetja naprej v rokah tujcev samo so po »nacionalizaciji« še, proti državi dobila zaščito korupcionistov. Korupcija — to je edino »nacionalno« pri teh »nacionaliziranih« podjetjih. A v tej korupciji ne veš kdo je dosegel rekord: katoliški klerikalci v Sloveniji,* blokaški zastavonoše v Zagrebu, Spahovi Muslimani v Sarajevu ali nekateri advokati v Beogradu. Na tem polju je narodno edinstvo naravnost vzorno. A.

Strokovno.

Stavka mizarjev v Ljubljani.

Stavka mizarjev traja dalje. Razpoloženje dobro, kar znači, da se mizarji v Ljubljani ne vdajo snubitvam, katerih se poslužujejo g. delodajalci. Poskusi, dobiti delavce iz inozemstva so ostali brezuspešni, kajti tako cenilnih delavnih moči ni nikjer kot so v Jugoslaviji, kar dokazuje dejstvo, da so pripravljani priti iz Italije in sicer za 40 lir dnevno, na kar pa g. delodajalci ne bodo radi pristali, ker še nam ne morejo dati tega, kar neobhodno potrebujemo. Ravno tako je tudi z delavci iz Avstrije ali katerihkoli dežel, kar je jasno, da smo tukaj najslabše plačani. Zahtevali smo tako malenkost, da niti za najpotrebnejše ne zadostuje, ako vzamemo, da smo po zadnjem mezdnem pogajanju dobili 30% poviška na lanske plače, g. delodajalci so pa povišali za 70% svoje izdelke, tako da tisto njihovo tarnanje ne pomaga nič, ker dokazi so tukaj. Za enkrat pojasnimo g. toliko, prihodnjič več. — Stavkovni odbor.

Železničarji.

Resolucija

sprejeta na konferenci železničarskih zaupnikov vseh strok in kategorij v Ljubljani.

Konferenca zaupnikov južnih in državnih železničarjev, ki se je sestala tega meseca v Ljubljani, se je bavila z gmotnim in socialnim položajem celokupnega železničarstva v naši državi. Pri tej priliki se je ugotovilo, da se je gmotni položaj jugoslovanskih železničarjev od prevrata sem, vsled krivde žel. uprav, tako poslabšal, da so železničarji pri svoji naporni in odgovorni službi obsojeni s svojimi družinami na gladovanje, kar ima za posledice telesno propadanje in pojevanje pozornosti in duševne prisotnosti pri izvrševanju službe.

* Mislimo, da so v Sloveniji bili pri »nacionalizacijah« udeleženi predvsem gospodje, ki pripadajo neki drugi polit. grupi. Vsaj g. A. Praprotnik ne bo prav daleč — od »Jutra«. Ured.

V socialnem oziru so železničarji izgubili vse nekdane socialne pridobitve in sicer: delavske odbore, personalno komisijo, bolniško blagajno, zavarovalnico zoper nezgode, pokojninske fondе, osemurni delavnik.

Mesto dosedanjih socialnih institucij, so stopile druge, ki pa so mnogo slabše, zlasti tudi radi tega, ker so prišle v roke delodajalcev in so zgubile delavsko samoupravo. Protokol sporazuma, ta temelj za ureditev službenega razmerja med železničarji in železniškimi upravami, je pogažen. Zakon za zaščito države in druge odredbe so vzele železničarjem svobodo združevanja in zborovanja ter pravico stavke, skratka: Jugoslovanski železničarji so danes izročeni najhujšemu in brezobzirnemu izkoriščanju, so brez socialne zaščite in brez koalicijske pravice.

Sedaj se nahajajo železničarji v veliko slabšem položaju, nego so se nahajali, ko je bil podpisan protokol sporazuma. Posebno se opaža, da se izigrava imenovanje in stalno nameščenje osebja. Mesto, da bi se vršilo napredovanje in uvrstitve po službeni starosti, se je uvedla protekcija.

Zaupniška konferenca južnih in državnih železničarjev najenergičneje protestira proti umetnemu znižanju plač in zahteva, da se takoj preneha z vsemi metodami poslabšanja gmotnega in socialnega položaja, ter da se za železničarje nujno izvedejo sledeče zahteve:

1. Avtomatično povišanje draginjskih doklad pri naraščanju draginje.

2. Draginjske doklade odtegnjene vsled davka, se imajo izplačati.

3. Draginjske doklade se imajo izplačati za vse dneve v mesecu.

4. Odpraviti je 5 razredov draginjskih doklad in uvesti samo 2 razreda.

5. Nočne doklade se ima tako povišati, da prejema vsaki za nočno službo 50% draginjskih doklad.

6. Vsemu nameščenemu osebju se naj izplača vsa stanarina od dne, ko je bila ukinjena do današnjega dne. Manjkala je vsaka podlaga za ukinjenje stanarine v prečanskih zemljah. Zgodilo se je to popolnoma protizakonito in samovoljno. V Srbiji se stanarina še zmiraj izplačuje in sicer 20% od plače. Pri nas je bila stanarina zakonito uvedena na podlagi pragmatike in sicer od 35% do 70% od plače.

7. Službeno obleko je redno letno dvakrat podeliti osebju; za vse, do sedaj nesprejete službene obleke se ima dati osebju primerna odškodnina.

8. V postaji Slsak je uvesti 25% povišanje vseh prejemkov vsled slabe vode, kakor je bilo to preje.

9. Nameščen osebje se naj pomakne v tisti napredovalni razred, v katerega spada. To pa radi tega, ker je bila uvedena preureditev kronske plače v dinarske na škodo nameščenega osebja. Mesto da bi osebje napredovalo, se je ta preureditev tako izvedla, da je izgubila po enega do dva napredovalna razreda.

10. Dve in pol do petletna doba napredovanja se naj popolnoma odpravi. Najdaljša napredovalna čakalna doba sme znašati dve leti.

11. Draginjske doklade je uvrstiti v plače.

12. Stanarino in draginjske doklade je uračunati v penzijski sklad, kakor je bilo to prej urejeno.

13. Po enoletni uporabi osebja na sistemiziranih mestih, se ga ima stalno namestiti.

14. Dnevnice za substitucije se imajo podvojiti.

15. Odpraviti je kvalifikacijo in izvanredno napredovanje.

16. Vse osebje se ima uvrstiti po redu službenih let, tako da je vsako preskakanje nemogoče. Uvrstiti ga je po seznamu z dnem, ko se je izvršil pristop k bolniški blagajni.

17. Zakonito ureditev službe je izvesti v zmislu osemurnega delavnika. Za strojno in vlakospremno osebje znaša to 208 ur mesečno ali 28% službe, 22% počitka izven doma in 50% počitka v domicilni postaji.

18. Strojniku in vlakospremnemu osebju se imajo zamude vračunati za čezurno delo. Ako je osebje vsled nastalih zamud primorano prekoračiti 208 ur mesečno, se ga ima zato pustiti toliko ur prostega v prihodnjem mesecu. Ako tega ni mogoče izvesti, se ima ta presežek nagraditi z 100% kot čezurno delo.

19. Po vseh postajah, kjer se strojno in vlakospremno osebje menja in uživa tam počitek ali pa odmor, je v to svrhu zgraditi primerne in zdrave počivalnice.

20. Bločnim slugam, nadkretnikom in kretnikom je podeliti tiste kilometrine, kakoršne dobiva premikalno osebje.

21. Nadkurjačem in vozovnim mojstrom je podeliti mesečni pavšal, kakor je bilo to preje uvedeno za vozovne mojstre.

22. Uvesti je zakon, s katerim se naj postavijo nadzorniki iz vrst osebja. Oosebje ima te nadzornike izvoliti potom tajne volitve. Izvoljeni nadzorniki imajo nadzirati izvedbo zakona o zaščiti delavcev.

23. Takojšnjo razpisanje in izvedbo volitev za personalno komisijo in delavske odbore, ki so do prevrata zakonito obstojali.

24. Pri naložitvi glob, katere presegajo 1% plače, ima osebje pravico zahtevati zastopstvo personalne komisije ali delavskih odborov, kakor je to obstojalo do prevrata.

25. Revizijo zakona o delavskem zavarovanju v tem smislu, da se uvede delavska samouprava.

26. Volitev zastopnikov v bolniško blagajno.

27. Volitev zastopnikov v pokojninski zavod.

28. Volitev zastopnikov v delavsko zbornico.

Ako se vlada in železniške uprave ne bodo ozirale in upoštevale te minimalne zahteve železničarjev izjavljajo v Ljubljani zbrani zaupniki južnih in državnih železničarjev, da ne morejo prevzeti odgovornosti za posledice, ki bi utegnile nastati na železnicah vsled take brezbriznosti, kot izbruh obupa in individualne samopomoči.

Dočim danes posedujoči razred večinoma lenuhari in živi v izobilju, špekulanti polnijo svoje žepe na račun delovnega ljudstva, je delovni razred obsojen k poginu. Vendar ne smemo pozabiti, da bo ta delavska masa, predno pogine, segla v silobranu preko glav zaupnikov po sredstvih ki bi imela nepregledne posledice, za katere bodo morali odgovarjati oni, ki so pripustili brezvestno izkoriščanje in niso imeli smisla za upravičene delavske zahteve.

Vendar se zaupniki ne odrekaajo sodelovanja za olajšanje te bede, odklanjajo pa vsakakoršno odgovornost, če ostane njihovo stremljenje vznak krivde odgovornih faktorjev v državi in železnicah brezuspešno. Ljubljana, dne 20. avgusta 1922.

Železničarji za enotno fronto!

Že dolgo je bilo opažati, da se med železničarji vrši živahna agitacija za enotno fronto, osobito pa po polomu koalicijske je bilo videti, da slej ko prej bode moral železničarski proletariat nastopiti s klicem za enotno fronto. Zgodilo se je to. Železničarski zaupniki cele Slovenije in deloma tudi Hrvaške so se zbrali na konferenci dne 20. avgusta v Železničarskem domu v Ljubljani ter tam postavili temelj enotne fronte železničarskega proletariata.

Resolucija, ki je bila sprejeta, dokazuje, da je konferenca popolnoma uspešna in s tem je dana podlaga, da se vendar enkrat železničarji zjedinijo v močno in trdno ter enotno strokovno organizacijo cele Jugoslavije.

Resolucija se glasi:

RESOLUCIJA.

Socialni in gmotni položaj železničarjev je v vsej Jugoslaviji, posebno pa v Sloveniji, naravnost obupen. Vzrok temu je: ekonomska reakcija in teror podjetnikov.

Razcepljenost strokovnih organizacij na eni strani, na drugi pa politično izkoriščevanje strokovnih organizacij potom meščanskih in malomeščanskih strank, kar omogočuje velikansko izkoriščevanje železničarskega osebja.

Zato je velik del železničarjev prišel do prepričanja, da je danes edino le še rešitev železničarjev v taki železničarski organizaciji, ki je strankarsko neodvisna, kakor je bila železničarska organizacija pred »Obznanom«, v kateri je bilo organiziranih 50.000 železničarjev. Samo v taki organizaciji je dana možnost, da stoji železničarji uspešno v obrambi in v boju za svoje pravice in v kateri naj imajo mesto vsi delavci, nameščenci, poduradniki, uradniki, da zagovarjajo in obravnavajo svoja stanovska vprašanja brezobzirno in odkritosrčno.

Brez enotne strokovne fronte železničarjev ni mogoče doseči zboljšanja železničarskega položaja. Zatorej je pred vsem potreba, da se upostavi ta enotna fronta, in sicer od spodaj na-

vzgor na podlagi strankarsko neodvisne strokovne železničarske organizacije in se tudi v ostalih pokrajinah, kjer še ne obstajajo, upostavijo takšne železničarske organizacije. Na ta način se naj prične organizirati ves železničarski proletarijat. Vse organizacije pa se naj združijo začasno v močno in enotno federacijo neodvisnih strokovnih železničarskih organizacij Jugoslavije, dokler ni mogoče upostaviti ene same organizacije za celo državo. V taki strokovni železničarski organizaciji zedinjeni železničarski proletarijat, duševno in materialno pripravljen, bo močan dovolj, da v bodoče odvrne vsak napad na svoje, že pridobljene pravice in se na ta način uspešno bori za zboljšanje svojega položaja.

Železničarski zaupniki vseh postaj in kategorij izjavljajo, da se bo ta na novo organizirana strankarsko neodvisna železničarska organizacija borila ramo ob rami po teh smernicah z ostalim proletariatom Jugoslavije.

Garancija za izvršitev istih, so železničarji sami.

Živela neodvisna strokovna železničarska organizacija!

Živela razredna zavest železničarjev!

Živela enotna fronta železničarjev!
Živela solidarnost celokupnega proletariata!

Obratno ravnateljstvo južne železnice Ljubljana.

Štev. 6459—1. Ljubljana, 2. avg. 1922.

Okrožnica.

Predmet: Dodatki k odredbam (Sl. l. 136/1922 in Sl. l. 204/1922).

Vsem službenim edinicam.

Upošteva je težke življenske prilike odredjamo, da je vsem služiteljem (slugam), kateri so po odredbi Sl. l. 464/1921, in vsem delavcem, kateri so po odredbah Sl. l. 317/1920, Sl. l. 177/1921 in Sl. l. 240/1921 do roka veljavnosti citiranih odredb z ozirom na njih imovinske razmere dobivali rodbinske doklade, izplačujejo nove rodbinske doklade po določilih in od veljavnosti odredb Sl. l. 136/1922 za uslužbenca, odnosno Sl. l. 204/1922 za delavce, ne oziraje se na določila odredb Sl. lista 204/1922, čl. 10, točka 1.

Oni služitelji (sluge) in delavci pa, kateri že po odredbah Sl. l. 464/1921, čl. 2, točka 5 za uslužbenca, odnosno Sl. l. 240/1921 za delavce dosedaj niso dobivali rodbinskih dokladov, naj predložijo, če in kolikor jim donos njihovih posestev ne zadostuje za preživljanje rodbin, separatne prošnje na obratno ravnateljstvo, in sicer služitelji odd. 1/2, delavci pa odd. 1/3. Tem prošnjam morajo biti priložena potrdila davčnih odnosov finančnih oblasti, iz katerih naj bo razviden obseg posestva in čisti letni donos. Na podlagi tega prošnje bo obratno ravnateljstvo odločalo, komu in v kakšni izmeri se ev. priznajo rodbinske doklade.

V kolikor pridejo razlike po tej okrožnici v pošteve, je te pri služiteljih (slugah) zaračunati v izkazu draginskih dokladov za mesec september v posebni vsoti, za delavce pa v posebnih mezdah polah odnosno pri sekcijah v posebnih knjižicah.

Obvestite o vsebini te okrožnice prizadeto osebo in jo zabeležite na primernih mestih odredbe Sl. l. 136 iz l. 1922 in Sl. l. 204/1922.

Okrožnica izide tudi kot posebna odredba v Službenem listu.

Ravnatelj: Bračič s. r.

Stavbinci.

Iz pokreta stavbinskega delavstva.

V celi Jugoslaviji se ne nahaja stavbinsko delavstvo v slabšem položaju, kakor v Sloveniji. Čeprav so delodajalci pri zadnjih pogajanjih priznali, da so stavbinski delavci v strašni bedi, ter na pritisk organizacij zvišali nekoliko mezde, je njihova gonja za profitom stvar, pred katero pada vse v prah. Delavci naj umirajo in poginjajo, profiti naj bodo čim večji, to je najnovejša parola teh krvosesov stavbinskega delavstva. Kljub temu, da je po zakonu zasiguran 8urni delavnik, so stavbeni podjetniki na nekaterih mestih nasilno na nekaterih pa s pomočjo delavske nezavednosti vpeljali 10, 11 in 12urni delavnik,

za katerega ne plačujejo nobenih odstotkov za čezurno delo, kakor to predvideva zakon. V svojem pohlepu za izsesavanjem delavskih žuljev gredo gradbeni podjetniki tako daleč, da ne upoštevajo nove mezdne pogodbe in nočejo izplačati delavcem dopisano povišanje od 2 K na uro, nego izplačujejo samo 1 K več. Najbolj se pri tem odlikujejo tvrdeke Jaroslav Breuer, Franc Živec, Ing. Kasal, G. Tönnies in Ivan Ogrin. V splošnem so podjetniki zvišali mezde samo zidarjem, dočim so v večini slučajev vse pomožne delavce, raznih kategorij prikrajšali za 1 K na uro. Tvrdeka G. Tönnies sploh noče priznati v pogodbi naznačenih kategorij pomožnega delavstva, nego plača vse delavce pa tudi kvalificirane, po najnižji kategoriji. Ista tvrdeka meče delavce brez vsakega vzroka in brez odpovedi (slučaj Ljubljanski Dom) na cesto. Delavci so radi tega vložili tožbo na obrtno sodišče. Tako postopanje delodajalcev izzvalo je med stavbinskimi delavci splošno nezadovoljstvo. Z vseh strani daje stavbinsko delavstvo duška proti takemu postopanju podjetnikov, kar nam priča sledeče:

TRBOVLJE.

Dne 10. t. m. se je vršil tukaj v gostilni Pravič dobro obiskan shod stavbinskega delavstva, na katerem je poročal sodrug Kobler iz Ljubljane, katerega izvajanja so prisotni sprejeli z odobravanjem, izbrali nov podružnični odbor in sklenili z vsemi močmi varovati potom svojih strokovnih organizacij vse krvavo pridobljene pridobitve, kakor tudi v bodoče odločno nastopiti proti vsakemu napadu podjetnikov zlasti pa, proti kršenju pogodbe z strani delodajalcev.

LJUBLJANA.

Tukaj se je vršil na 17. t. m. strokovni shod stavbinskega delavstva v »Delavskem Domu« na Turjaškem trgu s sledečim dnevnim redom: 1. Položaj stavbinskega delavstva in pomen strokovnih organizacij. 2. Zakon o zaščiti delavstva. 3. Raznoterosti. Shod je ob 8. uri zvečer otvoril predsednik ljubljanske podružnice sodrug Vrhovec s pozivom na vztrajnost v borbi za pravice, na kar je bil predsednikom shoda izvoljen sodrug Jakob Zabrezovnik, za zapisničarja pa, sodrug Drago Kralj. Po prvi točki vzame besedo sodrug Vrhovec in v jedrnatih besedah obrazložil pomen strokovnih organizacij, položaj stavbinskega delavstva in pozivlja prisotne na požrtvovalnost in vztrajnost v borbi za delavske pravice. Po drugi točki poroča Peterkovič t. č. lokalni tajnik za Ljubljano razlagajoč potrebo delavske zakonodaje in vse napake novorojenčka jugoslovanske buržuazije, ki se imenuje »zakon za zaščito delavstva« in povdarja, da bo ta zakon, v kolikor je v posameznih točkah vsaj nekoliko primeren za delavno ljudstvo, upoštevati le, toliko, koliko bo delavstvo imelo moči, da vpliva na njegovo izvrševanje, to bo pa le takrat v stanju, če se vsi stavbinski delavci strnejo v enotne in močne strokovne organizacije brez vsakega strankarstva in plemenske mržnje. K tretji točki sklene shod, da se povišajo članski prispevki, katere homo posebej priobčili nakar je sodrug Iglič, od lesnih delavcev poročal o stavki mizarjev v Ljubljani. K besedi se oglašil rudar iz Trbovelj sodrug Kolšek, ki razlaga obupen položaj rudarjev v boju za večji kos kruha. Prisotni zborovalci pozdravljajo sodruge mizarje in rudarje v njihovi upravičeni borbi in obetajo jim svojo moralno in materialno podporo. Shod se je zaključil ob 10. uri v vsklikom: Živela solidarnost vseh strok!

PTUJ.

Kakor povsod, tako tudi naši podjetniki nočejo upoštevati nove mezdne pogodbe in se je radi tega vršil v nedeljo 20. t. m. širši zaupniški sestanek v gostilni pri »Belem Križu« na katerem je poročal sodrug Peterkovič iz Ljubljane o položaju stavbinskega delavstva in o važnosti strokovnih organizacij. Prisotni delavci in delavke so sklenili, da nastopijo enotno in odločno z vsemi stavbinskimi delavci za svoje pravice.

TRŽIČ.

Ker stavbeni podjetniki izigravajo novo mezdno pogodbo in delovne pogoje sklicali smo za sredo, dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni Legat v Pristavi shod vsega stavbinskega delavstva. O izidu shoda bomo še poročali.

Iz vsega tega naj posamejno vsi stavbinski delavci sledeči pouk:

Vsi oni, ki premišljujejo, kako bi zaščitili svoje interese naj stopajo v svoje stro-

kovne organizacije, katerim je glavni in edini cilj zboljšanje moralnega in materialnega položaja svojih članov in nepomirljiv razredni boj do končnega osvobojenja iz suženjstva kapitalističnega razreda.

Zaradi tega se bo delavstvo, ki se organizira v svoje strokovne organizacije in ki se drži konzekventno teh organizacij, lažje borilo s kapitalisti za izboljšanje svojega položaja in bo imelo boljše uspehe, kakor ono delavstvo, katero je neorganizirano in prepuščeno na milost in nemilost kapitalističnih roparjev. Organizacija kaže pot, kako se pride do svojih pravic in katera je najkrajša pot in najbolj uspešna.

To nam potrjujejo delavska gibanja vobče, zlasti pa stavbinska, kjer delodajalci pristo izigravajo pogodbo — in zakaj? Zato, ker delavci na vsa šikaniranja molče s suženjsko pokornostjo, vlečejo kakor mirna in pokorna živina, ki samo dela in nič ne grize, brez vsakega protesta in ne kažejo niti najmanje, da jim je tako življenje nezno.

Delodajalci so uvideli nezavednost delavstva in zanikernost do organizacij ter pritiskajo z vso močjo čim dalje huje na delavstvo, ker je to res moment, ki jim omogoča nečloveško in brezmejno izkoriščevanje delavnega ljudstva.

Če se hoče to nezno stanje omiliti ali pa popolnoma odpraviti, je nujno, da vsi stavbinski delavci — ne oziraje se na kvalifikacijo, spol in dobo — stopijo v svoje strokovne organizacije, ki so edine v stanju, ako so močne in če se vsi člani zavdajo svoje dolžnosti, da nudijo garancijo, za izboljšanje mezdnih in delavnih pogojev svojih članov.

Sodrug stavbinci!

Naprej v svojo strokovno organizacijo in naj ne bo enega delavca ali delavke na stavbi, ki ne bi bil organiziran v svoji strokovni organizaciji: »Osrednjem društvu stavbinskih delavcev«.

VSEM PODRUŽNICAM STAVBINCEV!

Po sklepu strokovnega shoda v Ljubljani z dne 17. avgusta 1922 povišani so članski prispevki od 1. septembra 1922 naprej tako-le

Za polirje in predelavce I. razred 4 dinara tedensko.

Za zidarje in vse profesioniste II. razred 3 dinara tedensko.

Za delavce III. razred 2 dinara tedensko.

Za delavke in vajence IV. razred 1 dinar tedensko.

Pozivljajo se vse podružnice, da se teh predpisov točno držijo.

Osrednje društvo stavbinskih delavcev na Slovenskem ozemlju v Ljubljani.

Stavbinci!

Savez gradjevinarskih (stavbinskih) radnika Jugoslavije, pododbor Beograd je odprl **posredovalnico za delo v kavarni »Astronomska kula, Šumadinska ul. 27. Beograd.**

Vsi sodrug stavbinci, ki potujejo v Beograd, naj se javijo pri tej posredovalnici dela. Delodajalci morejo zahtevati delavce tudi na telefon št. 882.

Oblastno tajništvo.

Stavki v brogarskih delavnicah v Beogradu in tovarni vagonov v Brodu n. S. sta se končali z uspehom.

Stavka v beograjskih brogarskih delavnicah je trajala 7 dni in je stakalo 600 delavcev. Bilo ni niti enega stavkolomca. Odločnost in solidarnost delavstva sta prisilile Brogarski sindikat, da je moral ugoditi njihovim pravičnim zahtevam.

Vsem kvalificiranim delavcem so se dne povišale za 40 K, nekvalificiranim za 24 K in učencem za 4 K. Za vsakega družinskega člana je doklada zvišana za 4 K dnevno. Minimalna dnina kvalificiranih del. znaša sedaj 204 K, maksimalna 304—320 K brez družinskih doklad. Minimalna dnina nekvalificiranih del. znaša 140 K, maksimalna 180 K, brez družinskih doklad.

Priponzana je tudi organizacija in del. zaupniki. Pogodba je veljavna od 14. julija in se lahko menja vsaka dva meseca v razmerju s podražanjem življenskih potrebščin.

V vagonski tovarni v Brodu n. S. je stavka po tridnevem trajanju

zoključena s popolnim uspehom delavstva. Vodstvo tovarne je moralno sprejeti vse delavske zahteve.

Dnina kvalificiranih delavcev je zvišana za 20%, dnina nekvalificiranih del. za 25% (dnina teh je bila do sedaj bedna). Pogodba velja od 31. avgusta. Priznana je organizacija in del. zaupniki. Poslovodja tovarne, ki se je obnašal surovo proti delavstvu, je odpuščen na zahtevo delavstva. Kakor hitro se povečajo cen življenskih potrebščin, imajo delavci pravico staviti nove zahteve. V stavki je sodelovalo okoli 5000 delavcev.

Uspeh obeh stavk je naravna posledica organiziranosti in solidarnosti proletariata. Edino sredstvo za dosego boljšega gospodarskega položaja je strokovna organizacija. Zato delavci, oklenite se vsi svojih strokovnih organizacij in bodite v njih delavni člani, ker organizacija ste vi in kakoršni so člani tak bo uspeh organizacije.

Razno.

Volitve v Zagorju. V obč. volitvah v nedeljo 20. t. m. so dobili SLS 130 gl., NSS 118 gl., JSDS 112 gl., Obrtna lista (JDS) 75 gl. Neodvisnim je bilo onemogočeno postaviti lastno listo, zato so volitve bojkotirali. Volilo ni 603 volilcev.

V Kotredežu so согласно izvoljeni SLS, ker neodvisna lista, ki je preje imela $\frac{2}{3}$ večino, je bila prepovedana.

V Aržišču so dobili neodvisni 13 odbornikov (prej 11) SLS 5 odb., JSDS + JDS+SKS 4 odb., lista kmetov iz Izlake (SLS) 3 odb.

Kako rešujejo invalidsko vprašanje. Prejeli smo sledeči dopis: Že štiri leta ga rešujejo, pa še do danes ni duha ne sluha o kakšni rešitvi. Ali bo sploh kdaj rešeno? Zdaj si belijo glave razni strokovnjaki, ki sestavljajo odredbe in zakone, toda vse je zaman! Orehe je trd, menijo gospodje, pa so si izmislili nekaj drugega. Postavili so invalidski dom v Celju, kamor so sprva pošiljali invalide-učence in nekaj takih, ki čakajo že po štiri in še več let na primerno eksistenco. Toda neverjetno je, kaj smo doživeli. Sistematično nas hočejo uničiti. Zadnji čas pošiljajo namreč iz Golnika težko jetične bolnike v invalidski dom v Celje. Vprašamo vas, gospodje: ali vam je znano, da bo to zahtevalo nove žrtve? Ali naj še mi postanemo jetični, ali ni zadostno, da smo brez nog in rok? Kaj pa nameravate v Golnikom, bo li tudi kmalu napredaj? Vaše delo je res sistematično, gospodje! Poznamo vaš načrt, tako se ne bo reševalo invalidsko vprašanje! Izpremenite svojo taktiko, sicer smo prisiljeni izvajati posledice! — Sledi 41 podpisov.

Za tiskovni sklad so darovali: Simončič Ferdinand 5 Din, Petrač Ivan 1 Din, Jank Ivan 5 Din, Fras Ferdinand 1 Din, v revirju Terezija 15.75 Din, na Dobrni 55.75 Din, na Vzhod. okr. I. 56.50 Din, sodrug Kr. K. 5 Din, Cir. M. 5 Din, Zagorc 2 Din, Stavbenik Ročak 50 Din, Merzel 1 Din, Kokalj Viktor 2 Din, Neimenovani 2.50, Hameršek 2 Din, Markel Rudolf 3 Din, F. M. 5 Din, Šlibar Jože 2 Din, Kavčič Alojzij 2.50 Din, Jagodice Jakob 2 Din, Kukovca Ivana 3 Din, Jelen Matija 2 Din, Bruščon Anton 1 Din, Brun Štefan 1 Din, Vergel Anton 2 Din, Krivec Simon 1.25 Din, Skalar Franc 1 Din, Sirc —.75 Din, Lakota Jožef 1 Din, Ropič Franc 1 Din, Neimenovani 1 Din, Gorjup Franc 10 Din, Kiršner Rudolf 10 Din. Skupaj 268.50 Din.

Za ruske gladujoče je daroval: Jank Ivan 5 Din. Prejšnje 4484.75 Din. — Skupaj 4489.75 Din.

Ker sem se moral izseliti iz sedanjega stanovanja, naj mi sodrug v bodoče pišejo na kavarno: **Pavliška kašina, Vidinska ul. 58, Beograd.** — **Janko Petaković.**

Vsled obilnega materiala iz Trbovelj, smo morali odložiti več članov in dopisov. Dokler traja mezdno gibanje v Trbovljah, ne prinašamo nobenih polemičnih člankov niti dopisov. Tudi na napade na naš list bomo odgovorili šele po končani stavki. Uredništvo.